

**KESME ÇİÇEK
YETİŞTİRİCİLİĞİ**

- Kesme çiçekçilik, üretim hacmi ve ekonomik değer olarak büyük öneme sahiptir.

Kesme çiçek yetiştiriciliği, gelişmiş ülkelerde teknoloji ve sermaye olanakları ile büyüme gösterirken; gelişmekte olan ülkelerde geniş kullanılabilir alan, iklim, ucuz işçilik gibi avantajların kullanılmasıyla gelişme göstermiştir.

Hollanda'da Rabobank tahminlerine göre, dünyada süs bitkileri endüstrisinin getirisi 50 milyar dolardan fazladır.

Bu toplam içerisinde kesme çiçekler 24,7 milyar dolar ile ilk sırayı almaktadır.

Saksılı bitkiler 14.3 milyar dolar, ağaç ağaççıklar 7.6 milyar, dolar çiçek soğanları 0.9 milyar dolar ve diğer üretim materyalleri (tohum, çelik, doku kültürü, vb.) 1.6 milyar dolar değerinde olduğu tahmin edilmektedir.

- Kesme çiçek ihracatçısı önemli ülkeler; Avrupa'da Hollanda (%59), Güney Amerika'da Kolombiya (%12) ve Ekvator, Afrika'da Kenya, Zimbabve, Zambiya, Asya'da Tayland sayılabilir.

- Gelişmekte olan bazı ülkeler 1970 yılından sonra süs bitkileri, özellikle kesme çiçek üretim ve ticaretinde önemli gelir sağlamışlardır. Kolombiya, İsrail, Kenya önemli örneklerdir.

- Kesme çiçek ihracatı gelişmiş olan ülkelerin önemli özelliklerinden birisi mal satabilecekleri gelişmiş ülkelere komşu olmalarıdır. Hollanda, Almanya pazarını kullanarak; Kolombiya, ABD pazarını kullanarak çiçek ihracatlarını geliştirmişlerdir.

- Diğer önemli bir özellik ise uygun iklim koşullarıdır. Kuzey yarım kürede yoğun kış yaşanan aylarda Afrika ve G. Amerika ülkeleri, yaz dönemi yaşamakta; gül, karanfil gibi bazı ürünleri kolayca yetiştirerek Kuzey Yarım Küredeki gelişmiş ülkelere ihraç edebilmektedirler.
- Bu iki özellik ucuz iş gücü ve Avrupa'nın teknolojisi ile birleşince; kesme çiçek ihracatı bu ülkeler için önemli bir gelir kaynağı olmaktadır.

- Kesme çiçek sektörü, Türkiye'de ticari anlamda 1940'lı yıllarda başlamıştır. İlk yıllarda Marmara Bölgesinde yaygın olan bu sektör daha sonraları iklimsel avantajları nedeniyle Akdeniz Bölgesine, özellikle Antalya ili ve çevresine kaymaya başlamıştır.

- Antalya ili üretim alanı, miktarı ve yurt dışı pazarlara açılması ile Türkiye'nin en önemli kesme çiçek yetiştirilen merkezi durumuna gelmiştir.
- 1980'li yıllardan sonra hızlı bir gelişme göstermiş, önceleri küçük aile işletmeleri şeklindeki işletmeler giderek yerini daha büyük ve modern işletmelere bırakmaya başlamıştır.

- Türkiyedeki kesme iek alanları incelendiğinde kesme iek üretiminin Marmara Bölgesinde Yalova, Ege Bölgesinde İZmir, Akdeniz Bölgesinde Antalya ve Mersin civarında yaygın olduğu; Karadeniz Bölgesinde de Samsun civarında yayılmaya başladığı görülür.

- Yalova, Mersin, Samsun ve İZmir de genellikle iç pazara yönelik, Antalya ise dış pazar için üretim yapmaktadır. İZmir ve Yalova aynı zamanda sınır ticaretiyle satış yapanlara başta karanfil olmak üzere diğer ss bitkilerini sağlamaktadır.

Kesme çiçek üretim alanları, Tarım İl Müdürlükleri'nden verilen bilgilere göre düzenlenerek aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Bölgeler	AÇIK ALAN(Da)	KAPALI ALAN(Da)	TOPLAM (Da)	ORAN%
Marmara Bölgesi	4120,1	4579,9	8700	56,9
Ege Bölgesi	1113,7	2155	3268,7	21,5
Akdeniz Bölgesi	77	3059,4	3136,4	20,5
Karadeniz Bölgesi	53	17,3	70,3	0,5
Diğer Bölgeler	65,4	39	104,4	0,6
Toplam	5440	9865	15296	127

Tablo 1.1: Türkiye de kesme çiçek üretim alanları

- Kesme çiçek ihracatı ise ilk kez 1985 yılında yapıldı. O yıllarda hızlı bir artış gösterilmesine rağmen, zamanla bu artış hızı durakladı ve geriledi. Krizler 2000 ve 2001 yılındaki ihracatı olumsuz etkiledi. Ancak 2002 yılından sonra ihracatta tekrar bir yükselme trendi görülmektedir.

- İhracatta önemli bir olumsuzluk tek ürün (sprey karanfil) ve tek ülke (İngiltere)'ye bağlı bir ihracat yapısı ihracatın gelişmesini engellemiştir. Ancak bu yapı değişmektedir. 2004 yılında Hollanda, Japonya, Rusya gibi ülkelere de ihracat yapılabilmektedir. Sprey karanfil yanında standart karanfil ve gerbera devreye girmiştir.

- Türkiye, kesme çiçek sektöründe potansiyeli en yüksek olan ülkelerden biridir.

- 45 milyon dolarlık ihracat hacmine ulaşan sektörün ihracat ayağında 25 bin, toplamda ise 300 bin kişi istihdam edilmektedir.

- Yaklaşık 35 ÷lkeye kesme çiçek ihracatı yapılırken, bu ihracatta en önemli pazarlar ise İngiltere, Hollanda, Almanya, Bulgaristan, Rusya, Romanya ve Ukrayna olarak sıralanıyor.

- Bunun yanı sıra kesme çiçek ihracatının en yoğun olarak gerekleştığı Antalya, 2014 yılında gerçekleşecek ve teması 'Çocuk ve çiçek' olacak Expo fuarı için de yoğun bir çalışma içerisinde.

- Türkiye'nin üretimde öne çıktığı çiçekler karanfil, gül ve gerberadır. Sektörde toplam satış hacmi yıllık 1,5 milyar dalı bulmaktadır. Sektörün iç ve dış pazar birlikte ele alındığında toplam hacmi ise 150 milyon dolar civarındadır.
- Önemli pazarlar, ihracat geliri 2008 yılı sonunda 45 milyon dolara ulaşan sektör, ihracatını her yıl ortalama yüzde 25 oranında arttırmaktadır.

- Türkiye'de ihracat kaleminin en aktif pazarı olan Dođu Avrupa ülkelerini Kenya, Etiyopya ve Kolombiya gibi rakiplerine kaptıran sektör, bu açmazdan yeni bir organizasyona bürünerek çıkmayı planlamaktadır.
- Yalova'da çiçekçilik üzerine kurulacak ihtisas organize sanayi bölgesinin yanı sıra Antalya'da da bu konuda girişimler yapılmaktadır.
- Sektörde organize sanayi bölgelerinin kurulmasıyla birlikte beş yıl içerisinde 200 milyon dolarlık ihracat ve 500 bin kişilik istihdam hedeflenmektedir.

- Kesme çiçekler, dünyada en çok satılan ve ticareti en fazla yapılan süs bitkileridir. Dünya süs bitkilerinin ticaretinin yarısı, kesme çiçeklere aittir.
- Çoğaltma durumlarına göre kesme çiçekler dört gruba ayrılır.
 - *Soğanlı kesme çiçekler
 - *Aşı, çelik veya doku kültürü ile çoğaltılanlar
 - *Tohumdan çoğaltılanlar
 - *Kesme yeşillikler

- Soğanlı Kesme Çiçekler: Bu çiçeklerde çoğaltma, genellikle toprak altındaki soğan, yumru ve rizomlarla olur.

- Lale, liliüm, frezya, glayöl ön sırada yer alır.

- Aşı, Çelik veya Doku Kültürü ile çoğaltılanlar: Bunların çoğaltılması genellikle köklendirilmiş çelikler veya aşı ile olur.

- Kesme gül, karanfil, kasımpatı ve gerbera böyle çoğaltılan çiçeklerdendir.

- Tohumdan çoğaltılanlar: Bu grupta yer alan çiçekler genellikle tohumdan yetiştirilir.

- Şebboy, lisianthus, hüsnüyusuf, statis ve aster önemli olanlardır.

- **Kesme Yeşillikler:** Bu grupta yer alan çiçekler genellikle çelik ve tohumla yetiştirilir.
- Yetiştirilme amaçları tek başlarına kullanılmaları değil aranjmanlarda dolgunluğu sağlamaktır.
- **Cipso, kuşkonmaz, trakelyum, solidago** önemli olanlarıdır.

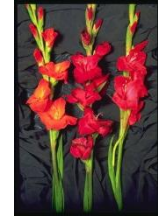

- Türkiye'de yetiştirilen ve ihraç edilen kesme çiçeklerin başında karanfil gelmektedir.

- Karanfil, Gül, Krizantem, Gerbera, Solidange, Glayöl ve Frezya takip etmektedir.

- Kesme çiçek yetiştiriciliği Batı'da cam ve plastik seralarda, Güney'de plastik seralarda ve Marmara bölgesinde cam ve plastik karışımı seralarda yapılmaktadır.

- Kesme çiçekler içinde her çiçek türünün istekleri ve yetiştirme yöntemleri farklıdır. Ekim zamanları farklıdır, ama hepsi için geçerli olarak bir nokta vardır:
- Kesme çiçekler genellikle Kış aylarında
- (Kasım - Mayıs arası) yüksek fiyatla satılırlar. Bu nedenle kesme çiçekler kış aylarında çiçek kesecek şekilde yetiştirmek gerekir.

- Kesme çiçekler genellikle plastik veya cam örtülü seralarda yetiştirilirse de iklimin uygun olduğu zamanlarda ve yaz aylarında açık tarlalarda da yetiştirilirler.
- *Glavyöl*, *Statis*, *Hüsnüyusuf* bunlara bir örnektir.

- Kesme çiçeklerin yetişeceği topraklar:
- - Milli-tınlı ve süzek olmalıdır.
- - Toprağın asitliliği pH 6,5-7,5 arasında yani nötr olmalıdır.
- - Organik maddesi zengin yani çiftlik gübresi (yanmış ahır gübresi) bol olmalıdır.
- - Azot, fosfor, potasyum ve kireç ve diğer mikro besin maddeleri dengeli olmalıdır. Noksan olan maddeler tamamlanmalıdır.
- - Toprağın drenajı mutlaka iyi olmalı ve verilen fazla su akıp gidebilmelidir.

Dikim Sonrası Bakım İşlemleri

- Kesme çiçeklerin bakım işleri arasında sulama, gübreleme, ilaçlama gibi işlerin yanında yazın seraların gölgelemesi kış aylarında da don olaylarının önlenmesi ve seraların havalandırılması en başta gelen işlerdendir.
- Yazın gölgeleme ile sera içi sıcaklık azaltılır, kışın havalandırma ile sera içindeki durgun ve nemli hava dışarıya atılarak bitkilerin daha rahat büyümeleri sağlanır. Aynı zamanda bazı hastalıkların gelişmesi önlenmiş olur.

Toprak Hazırlığı

- Çiçek yetiştirmeye uygun olan topraklarda kesme çiçek yetiştirmek için toprak iyi şekilde sürülerek veya bel ile işlenerek kabartılır.
- Yabancı otlar, kökler temizlenmeli, kesekler parçalanmalıdır. Temel gübre olarak verilmesi gereken potaslı ve fosforlu gübreler ve çiftçilik gübresi çapadan önce verilerek çapa makinesi (Rotovator) ile toprağa karıştırılmalıdır.
- Eğer yeni sera kurulacak ise sürülmüş toprağın üzerine sera kurulur. Sera önceden kurulmuş ise toprak işlemeden sonra dikim için tavalar ve yolların yapımına geçilir.

- Sera içinde tava ve yolları yaparken tavalara genellikle 1.0-1.2 genişlik ve 20-30 m uzunluk verilir. Tavalar arasında yollar ise 0,5 m. genişlikte olmalıdır. Yollar ve tavalar iplerle ayrılır, tavalar tırmık ile tesviye edilir ve dilime hazır hale getirilir.
- Dikilecek olan fide veya fidanlar uygun aralıklar verilerek tavalara dikilir ve hemen can suyu verilir. Tavalara dana burnu için hazırlanmış kepekle karıştırılmış yem serpilir.

- Buradaki önemli nokta dikimden önce hastalık ve nematodlardan şüphe ediliyorsa toprak ilaçlaması yapılmalıdır.
- Gerbera gibi hastalıklara duyarlı bitkiler dikilecek ise toprak ilaçlaması mutlaka yapılmalıdır.
- Toprak ilaçlaması ile topraktaki hastalık etmenleri, nematodları ve yabancı ot tohumları öldüğü için dikilen bitkiler daha rahat büyürler.

Dikim Sonrası Bakım İşlemleri

Kesme çiçeklerin bakım işleri arasında sulama, gübreleme, ilaçlama gibi işlerin yanında yazın seraların gölgelemesi kış aylarında da don olaylarının önlenmesi ve seraların havalandırılması en başta gelen işlerdendir.

Yazın gölgeleme ile sera içi sıcaklık azaltılır, kışın havalandırma ile sera içindeki durgun ve nemli hava dışarıya atılarak bitkilerin daha rahat büyümeleri sağlanır. Aynı zamanda bazı hastalıkların gelişmesi önlenmiş olur.

- Kesme çiçek yetiştiriliciliğinde sulama önemlidir. Toprağın balçık yapılmadan, azar azar ve sık sık sulanması bitki köklerinin daha iyi gelişmesini sağlar.
- Sulama suyu ile yapılacak gübreleme ise, bitki gelişiminin düzenli olması sağlanır. Bu nedenle seraların sulanmasında genellikle damla sulama sistemlere kullanılır.

- Çeşitli hastalık ve zararlılar diğer bitkilerde olduğu gibi kesme çiçeklerde de görülür. Bunlara karşı bitki koruma uzmanlarının önereceği kimyasal ilaçlar kullanılır.

- Ancak topraktan gelebilecek hastalıklara karşı dikimden önce toprak ilaçlanması yapılmaktadır.

Hasat, Boylandırma, Demet yapma, Su Çektirme ve Ambalaj

- Çok zor şartlarda yetiştirilen kesme çiçekler kesilip boylandırılarak 5-10 veya 20 tanesi bir araya getirilip bağlanarak demet yapılır. Hazırlanmış demetler içinde su bulunan kovalara yerleştirilerek 2-4 saat su çektilir.
- Böylece satışı kadar pörsümeden canlı kalmaları sağlanır. Su çektilen çiçekler kutularına yerleştirilerek çiçek borsası yani mezatlara gönderilirler.

- Çiçeklerin boylandırılarak demet yapılması ayrı bir özen gerektirir.
- Birinci kalite çiçeklerin arasına girdirilen 1-2 bozuk çiçek tüm demetin fiyatını düşürür.
- Demetler iyi bağlanmazsa dağılır ve fiyatı düşer.

- Kesme çiçeklerde kesim zamanı türlere göre değişiktir. Gül tam açılmadan, gonca halinde kesilir.
- Liliyum, Glayöl, Lale, İris gibi çiçekler renk görüldüğü zaman hemen kesilmelidir.
- Karanfiller renkli yaprakları tam açıldığı zaman kesilir. Ancak ihracat için kesilecek karanfiller daha erken, fırça döneminde kesilir.

- Demetlerdeki çiçek sayıları her çiçek türünde farklıdır.
- Gül ve karanfiller 20 tanesi bir arada bağlanır. Lale Firezya, Glayöl gibi çiçekler 10'lu bağlanır.
- Liliümların iki tanesi, Şebboy ve Kasımpatlarının ise beş tanesi bir demet olur.

- Kesilip demet yapıp su çektirilen çiçekler plastik iek kutularına yerleştirilir. Çiçekleri kutulara koymadan önce kutu içi kağıtla bağlanır. Kutu iekle doldurulduktan sonra üzerine de kağıt kaplanarak kutunun kapağı kapatılır.
- Kutunun zerine üreticinin adı ve kooperatifteki kod numarası yazılır ve kutunun gideceği (satılacağı) mezat adı da yazılarak kutular toplama merkezlerine bırakılır.

- Buradan kooperatiflerin kamyonları alarak üzerinde yazılı mezada bırakılır. Orada satılan çiçeklerin faturasını ve boş kutuyu bir gün sonra geri getirirler.
- Üretici faturadan malının kaçta satıldığını öğrenir 1-2 ay sonra da parasını alır. Kesme çiçek üreticisi, malını bu şekilde satabilmek için çiçek kooperatiflerinden birisine ortak (üye) olmak zorundadır.

- Hasatta çiçeklerin kesim devresi çok önemlidir. Tam olgunlaşmadan kesilen çiçekler iç pazarda satılmaz, çok geç kesilenlerin de vazo ömürleri kısa olur.
- Bu nedenle çiçekler tam zamanında kesilmelidir.

www.bahcebitkileri.org

- Bu sunum Prof. Dr. Yeşim Yalçın Mendi Tarafından hazırlanmıştır.
- Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü